

Apatija ali spanje slovenskih zgodovinarjev?

V določenem avstrijskem tisku, zlasti v celovški »Volkszeitung« in v nekaterih tednikih in revijah, se pogosto pojavljajo članki, ki hoče ali nehoče pačijo zgodovino Koroške. Verjetnejše je prvo, kajti pri vseh teh pačenjih je očiten namen ta, da bi zatajili, da je bila Koroška v srednjem veku slovenska in da je predstavljala v 7. in 8. stoletju jedro karantanske slovenske države. Mnogi članki avstrijskih avtorjev, ki obravnavajo takratno razdobje, pa tudi Koroško v 9. stoletju, Slovencev sploh ne omenjajo, kot jih ne omenjajo napisi v cerkvi pri Gospe Sveti in v cerkvi pri nekdanjem Krnskem gradu nedaleč proč. Tako je npr. izšel pred nedavnim v »Volkszeitung« dolg članek o najpomembnejših ženskah v koroški zgodovini srednjega veka, v katerem omenja avtor tudi grofico Tunco, zelo ugledno in mogočno gospo tistega časa. Pri tem pa hlina, da ni znano, kakšnega pokolenja je bila ta Tunca, češ da takšnega imena ni najti niti v tedanji nemščini niti v latinščini.

Prav lahko pa bi ga bil avtor članka našel v slovenščini tistega in tudi poznejšega časa. Tunc, Tonc, Tončk in Tončić bi lahko našel avtor pri Slovencih, kolikor bi hotel. Toda to seveda ne gre v njegov koncept, ki je ta, da čimbolj zataji delež Slovencev pri zgodovini Koroške.

Čeprav je izšel ta članek v »Volkszeitung« že ob koncu lanskega leta, pa se ni oglasil do danes noben slovenski zgodovinar, niti na Koroškem niti v Sloveniji, ki bi bil zavrnil tako tendenčno in neresnično pisanje in zavajanje bravcev. Zdi se skoraj, da smo postali Slovenci popolnoma brezbrizni do lastne zgodovine in mirno dopuščamo, da si jo drugi prilajajo ali jo zanikajo, ne da bi reagirali. Pri tem pa imamo vendar ne le na desetine in morda celo na stotine poklicnih zgodovinarjev, ampak tudi ugledne zgodovinske institucije in univerzitetne katedre za zgodovino, da niti ne omenjamo zgodovinske sekcije Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Sicer je možno, da »Volkszeitung« in drugi taki listi ne bi hoteli prinesiti odgovorov slovenskih zgodovinarjev (kar pa tudi ni mogoče vnaprej izključiti, saj do neke mere le gojijo znanstveno polemiko), toda na razpolago je vendar slovenski tisk na Koroškem in ves tisk v Sloveniji, ki bi verjetno rad prinesel take članke.

Morda se bo kak zgodovinar izgovarjal, da se ne splača odgovarjati na taka pačenja. Toda take neresnične trditve v avstrijskem tisku bere na stotisoče ljudi v sosedni državi in med njimi tudi tisoči koroških Slovencev, med katerimi mnogi že itak trpijo od narodnostnega manjvrednostnega kompleksa prav zaradi tega, ker so bili vedno izpostavljeni taki protisloven-

(dalje na 8. strani)

LEVA SREDINA ŠE NE NAJDE SPORAZUMA

Medtem ko se po vsej državi nadaljuje pravi val stavk, pri katerih so prizadeti milijoni delavcev, ki se potegujejo za izboljšanje svojih pogojev, še nič ne kaže, da bi stranke leve sredine mogle v kratkem poravnati medsebojne spore in se sporazumeti za obnovo takoimenovane organske sredinsko-leve politike, katere najvidnejši zunanji znak bi bila nova štiristranska koalicijska vlada. Socialdemokrati še vedno kaže polemika med socialdemokrati in socialisti. Prvi vztrajajo pri očitkih, da sedanje socialistično vodstvo nima jasnega stališča glede odnosov s komunistično stranko in da utegneta zato ta nejasnost ter dvoumnost postati na daljši rok usodni za obstoj demokratičnih državnih in družbenih institucij. Socialisti pa odgovarjajo, da so ti očitki dejansko le pretveza za ohranitev in konsolidacijo določenih reakcionarnih aspektov sedanje italijanske družbe, kar pa je v kričečem nasprotju z ideali in tudi konkretnimi cilji ter programi sredinsko-leve politike. Zadnje dni je v to splošno razpravo aktivno poseglo tudi vodstvo republikanske stranke, ki je za konec tedna sklicalo sejo strankinega vsedržavnega sveta, na kateri bodo razpravljali in sklepali o novih pobudah za ponovno ožvitev sredinsko-leve politike. Republikanci menijo, da je politični položaj zelo resen, ker grozi nevarnost, da se parlamentarna večina, ki danes podpira enobarvno demokristjansko vlado, razcepi in razbije, glede na vrsto kočljivih problemov, ki jih je treba čimprej rešiti. Gre predvsem za finančni zakon in druge zakonske ukrepe, ki so potrebni za ustanovitev avtonomnih dežel, za vprašanje razveze zakona, za vprašanje gospodarske politike in za vprašanje raznih reform, kot je na primer davčna.

Pereče in aktualno je nadalje vprašanje razpisa upravnih volitev (občinskih in pokrajinskih). O tem so velika nesoglasja. Socialdemokrati vztrajajo, da je treba volitve razpisati ob poteku zakonite mandatne dobe posameznih upravnih teles, to je v novembru, socialisti in demokristjani pa trdijo, da je treba spoštovati deželni volilni zakon, ki predvideva, da so občinske volitve hkrati z deželnimi. Vlada je v tej zvezi že naredila svojo dolžnost, ker je pripravila osnutek o deželnem finančnem zakonu (ta predvideva 700 milijard lir letnih izdatkov za vse dežele z navadnim statutom) ter ga tudi predložila parlamentu v odobritev. Od zakonodajnih zbornic je zdaj odvisno, če bo mogoče za november hkrati razpisati deželne in upravne volitve. Ker pa vse kaže, da parlament ne bo mogel tako hitro odobriti finančnega zakona, bodo občinske in pokrajinske volitve po vsej verjetnosti odložene na prihodnjo pomlad,

ko bo mogoče razpisati tudi volitve deželnih svetov. Zdi se, da se s tem strinjajo tako socialisti kot demokristjani in na tiho tudi socialdemokrati, za katere bodo te volitve predstavljale posebno hudo preizkušnjo, glede na dejstvo, da je njihova stranka na novo ustanovljena in mora zato še premagati vrsto organizacijskih težav.

V posebnem položaju pa so dežele s posebnim statutom, kot na primer Furlanija-Juljska krajina, kajti za te očitno ne more veljati že omenjena norma o istočasnih deželnih in upravnih volitvah. Od politične volje sredinsko-levih strank bo torej odvisno, ali bodo prihodnjega novembra volitve v tistih občinah in pokrajinah avtonomnih dežel s posebnim statutom, kjer upravnim organom tedaj poteče petletni mandat. Tu mimogrede omenimo, da je na Tržaškem še poseben položaj, ker imamo na pokrajini komisarstvo upravo, ki po zakonu ne more trajati več kot šest mesecev in ki bi se morala torej novembra nchati. Poleg tega poteče meseca novembra mandat izvoljenim organom v vseh občinah, razen v Trstu.

Vlada in stranke sredinsko-leve večine ne morejo poleg tega mimo dejstva, da so široke in važne veje celotnega gospodarstva v državi danes takorekoč ohromljene zaradi množičnih stavk. Res je sicer, da je to v glavnem posledica dejstva, da so potekle prav v tem času mnoge pogodbe, ki so urejevale odnose med delavci in delodajalci in ki jih je treba zato obnoviti. Prav tako pa je tudi res, da ima celotno stavkovno in delavsko gibanje tudi močan politični prizvok, saj ne gre samo za zahteve delavcev po večjih prejemkih, temveč tudi za izbojevanje določenih pravic, to je za vzpostavitev novih odnosov med delavci in vodstvi podjetij, skratka za določeno sodelovanje delavcev, oziroma njihovih zastopnikov pri usmerjevanju proizvodnje v posameznih podjetjih in posredno pri usmerjevanju celotne gospodarske politike.

»Letošnji jesenski boji — je na primer izjavil glavni tajnik sindikalnega združenja Cisl — težijo za tem, da italijanski delavci pridobijo po svojih sindikalnih organizacijah več oblasti tako v podjetjih kot v družbi.«

Zato je razumljivo, da ne more državno politično vodstvo gledati križem rok na razvoj dogodkov, temveč mora biti vsak trenutek pripravljeno, da se kot posredovalec vključi v pogajanja in da tako zagotovi reden razvoj celotnega gospodarstva v državi.

Da opišemo množičnost sedanjih stavk, naj navedemo, da so pri stavkovnem gibanju prizadeti kovinarji tako poldržavne kot zasebne industrije, delavci kemične in farmacevtske industrije, delavci cementarn in grad-

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 21. septembra ob: 8.00 Koledar. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.50 Liszt: «Ricordanza». 10.45 V prazničnem tonu. 11.15 Oddaja za najmlajše: «Homar - železna pest». 11.50 Ringaraja za naše malčke. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.30 «Otok». Dramatizirana zgodba. Po noveli G. Stuparicha napisal G. Bergamini. 16.40 Plesna čajanka. 17.10 Revija orkestror. 18.00 Dukas: La Péri. 18.30 Poje Alenka Pinterič. 18.45 Bednarik: «Pratika». 19.00 Nekaj jazza. 19.15 Sedem dni v svetu. 19.30 Klasični lahke glasbe. 20.00 Sport. 20.30 Iz slovenske folklorne. 21.00 Semenaj plošč. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. Igra pianist Deleva. 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 22. septembra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 12.10 «Pomenek s poslušavkami». 12.20 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnosti. 18.30 Zbor «Umberto Pagnutti». 18.45 Zlata knjiga klasičnega swinga. 19.10 «Odvetnik za vsakogar». 19.20 Znani motivi. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Glasba od vsepovsod. 21.00 N. Gogolj: «Kako sta se kregala Ivan Ivanovič in Ivan Nikiforovič». 21.35 Romantične melodije. 22.00 Slovenski solisti. Basist Milan Zega, pri klavirju Neva Merlak-Corrado. Adamičevi samospevi.

♦ TOREK, 23. septembra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 12.15 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravljiva Lovrečič - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. 19.10 Dogodivščine iz vsega sveta. 19.45 Zbor «Jacobus Gallus-Petelin» iz Celovca vodi Francè Cigan. 20.00 Sport. 20.35 Mozart: «Figarova svatba», opera.

♦ SREDA, 24. septembra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 12.10 Najlepši trgi Italije. 12.20 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Iz potne torbe Milka Matičetovega. 18.45 James Brown z ansambлом «The Famous Flames». 19.10 «Higiena in zdravje». 21.15 Prijetne melodije. 20.00 Sport. 20.35 Simf. koncert. Vodi Prevoršek. Sodeluje violinist Lorenz. Igra orkester Akademije za glasbo iz Ljubljane. V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico.

♦ ČETRTEK, 25. septembra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 12.00 Umetniki o sebi: «Slava Mezgečeva». 12.10 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi - (17.35) Moj prosti čas; (17.55). 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni ital. skladatelji. 19.10 Iz mitologije filma. 19.20 Motivi, ki vam ugajajo. 22.00 Sport. 20.35 Mirko Zupančič: «Rombino, žalostni klovn». Igra. 22.00 22.25 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 26. septembra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 12.10 Kam v nedeljo. 12.20 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. (17.55) Naši športniki. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 19.00 Otroci pojó. 19.10 Pesniški nazori. 19.20 Priljubljene melodije. 19.45 «Beri, beri rožmarin zeleni». 20.00 Sport. 20.35 Gospodarstvo in delo. 20.50 Koncert operne glasbe. 21.40 Veseli utrinki. 22.00 Skladbe davnih dob. 22.10 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 27. septembra ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Slovenske pesmi. 11.50 Karakteristični ansambli. 12.10 Tone Penko: «Gozdni sadeži». 12.20 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.55 «Varna pot», oddaja o prometni vzgoji. 16.05 V 3/4 taktu. 16.45 Čirule-čarule, pesmi, igre in pravljice za otroke. 17.20 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Revija zborov Slovenske prosvetne zveze iz Trsta. 19.10 Umetniki o sebi «Jelica Pertot-Portograndi». 19.20 Zabavali vas bodo. 20.00 Sport. 20.50 Niko Kuret: «Štempihažr iz Olševka». Radijska igra. 21.35 Vabilo na ples.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna «Graphis» Trst

Bo Evropi se širijo divje stavke

Prav v razdobju, ko se je zdelo, da je doseglja moč sindikatov v zahodnoevropskih državah višek in so postali glavna moč v državi, se je položaj nenadno preobrnil in danes sindikati v mnogih državah nemočno gledajo, kako se jim delavstvo izmika in poslušaja rajši pobudnike in organizatorje takoimenovanih »divjih« stav. »Divjih« zato, ker jih ne organizirajo pravi sindikati, ampak stavkovni odbori, ki nimajo nič opraviti s sindikatom, ampak so največkrat povezani z anarhističnim ali maoističnim gibanjem. Ti odbori pa vodijo bolj ideološko kot pa sindikalno politiko. Njihovo geslo je, da mora vladati med delavstvom in »kapitalističnimi gospodarji«, to je podjetniki, večer bo brez premirja. Tako »premirje« pa vidijo organizatorji »divjih stavk« v kolektivnih pogodbah oziroma v spoštovanju teh pogodb s strani delavcev.

Divje stavke so se zadnji čas razširile po vsej zahodni Evropi, najbolj pa v Angliji, Zahodni Nemčiji, Franciji in Italiji. V Angliji so povzročile ne le krizo v sindikatih, ampak tudi v gospodarski politiki, kajti divje stavke izsiljujejo vsak hip iz podjetnikov nove poviške in koncesije, ne da bi se pri tem organizatorji teh stavk ozirali na finančno politiko vlade. Ta pa je možna samo, če ima vlada nadzorstvo nad realno ravno plač in dohodkov. Le tako lahko preprečuje inflacijo. Divje stavke so zato povratek v sindikalni primitivizem.

V Nemčiji so sprožili organizatorji divjih stavk močan stavkovni val zlasti v železarski in jeklarski industriji. Ta val še ni tako nevaren za nemško gospodarstvo in finančno politiko vlade kot v Angliji, vendar pa povzroča alarm in skrb. Nemški tisk je poln člankov, ki izražajo zaskrbljenost nad tem pojavom. Nemško gospodarstvo je zdaj najmočnejše v Evropi in nemška valuta najtrdnjša, toda divje stavke lahko zamajajo oboje.

Tudi italijanski tisk izraža skrb nad širjenjem divjih stavk, h katerim ščuvajo predvsem maoisti, ki se krijejo za raznimi odbori s čudnimi, revolucionarnimi imeni. V Franciji so divje stavke na dnevnem redu in so ohromile med drugim železniški promet. Tudi v Jugoslaviji gre pri pogostih stavkah zadnjega časa skoro vedno za divje stavke, s katerimi nimajo jugoslovanski sindikati nič opraviti.

Čeprav se zdi, da so divje stavke v ostrem nasprotju z legalnimi sindikati, pa so v bistvu

vendar ravno posledica moči legalnih sindikatov. Ti so imeli doslej tako moč, da so že davno postali v vseh razvitih državah glavna »skupina pritiska«, kot imenujejo to sociologi. In ravno zato, ker so takorekoč igraje, s pritiskom na gumb, dosegali vedno večje uspehe, so marsikje že prišli skoraj tik do tiste meje, ko postane nadaljnje višanje dohodkov že škodljivo, ker zadaja prevelik pospešek inflaciji, ta pa sproti žre ne le poviške plač delavcev, ampak še kaj več, predvsem pa vrednost pokojnin in prihrankov, možnost nakupa ali gradnje ljudskih stanovanj (ker rastejo njihove cene kaj naglo v nedogled itd.).

Ker so torej postali legalni in odgovorni sindikati previdnejši v svoji stavkovni akciji, da bi ne škodovali delavstvu, so prevzeli pobudo v organizaciji stavk razni maoistični in anarhistični odbori, ki jim ni do trezne mezdne politike niti do reševanja kupne moči denarja, ampak ravno obratno, radi bi čimbolj in čimprej razkrojili vse gospodarsko življenje, uničili valuto in tako pahnili delavstvo nazaj v brezposelnost in gospodarsko stisko, v upanju, da bo to vzdramilo v njem revolucionarno nevoljo in ga spravilo na barikade proti današnji družbi in ureditvi. Preko divjih stavk lega senca Mao Tse Tunga, tudi tam, kjer delavstvo dejansko nima pojma o maoizmu in meni, da brani svoje resnične interese, če obrne hrbet legalnemu sindikatu in gre za ljudmi, ki ga pehajo v vedno nove stavkovne akcije.

Saragat tudi v Ljubljani

Med svojim uradnim obiskom v Jugoslaviji bo predsednik italijanske republike Saragat v soboto 5. oktobra, dospel v Ljubljano, kjer bo gost predsednika skupščine SR Slovenije. Predsednik Saragat bo v spremstvu zunanjega ministra Mora prišel z letalom v Beograd, 2. oktobra. Tu se bodo pričeli politični razgovori s predsednikom Titom in sodelavci. Po dvodnevem bivanju v Beogradu bo Saragat odšel v Zagreb, kjer bo gost hrvaške vlade. Obisk se bo zaključil v Ljubljani, odkoder se bo italijanski predsednik vrnil v Rim.

Leva sredina še ne najde sporazuma

(Nadaljevanje s 1. strani)

bene industrije ter nazadnje tudi državni uslužbenci, ki protestirajo zaradi sedanje zakonodaje o zdravstveni oskrbi.

Precej slabe krvi je v političnih strankah povzročil tudi vladni zakonski osnutek o zaporih najemnin v večjih mestih. Predvideva se, da se bo v tej zvezi razvila v zakonodajnih zbornicah živahna razprava in je že sedaj gotovo, da se bo vladni zakonski osnutek korenito popravil. Gre, kot je razumljivo, za kočljivo vprašanje, ki zadeva celotno politiko gradnje stanovanj za široke delavske in sploh ljudske sloje. Problem je zlasti zato pereč, ker se kmečko prebivalstvo v znatnem številu še vedno naseljuje v mestih in prehaja v sekundarne ter terciarne gospodarske dejavnosti, s čimer povzroča ogromne probleme občinam in sploh celotni družbi. Tu je med drugim glavni vzrok današnje že kronične stanovanjske krize v mestih in kričečega po-

manjkanja raznih infrastruktur ter javnih uslug. Glede gradnje ljudskih stanovanj pa je že znano, da je sedanja zakonodaja neverjetno zapletena in obenem pomanjkljiva, kar je za birokracijo prava pravcata mana, ker si na ta način kuje oblast in hkrati zavira izvedbo načrtanih programov.

Sedanje politično državno vodstvo ima torej kopico problemov notranjepolitičnega značaja, ki čakajo na rešitev ali vsaj terjajo, da se jim nakaže rešitev. Usodna politična napaka bi zato bila, če bi se vsi ti problemi zaradi strankarskih ali celo osebnih razprtij odlagali v nedogled, kajti v tem primeru bi res utegnile postati ogrožene demokratične državne in družbene institucije, kar bi ne bilo v interesu nikogar, najmanj pa ljudskih množic, ki bi od gospodarskega nazadovanja ali gospodarske stagnacije imele samo škodo tako v materialnem kot tudi v političnem pogledu.

Spopadi na Severnem Irskem - posledica angleškega imperializma

Iz Severne Irske spet prihajajo po krajšem zatišju vesti o novih nemirih in celo ubojih ali čudnih »nesrečah« britanskih vojakov, ki so prišli tja delat red. V Belfastu so morali zgraditi »zid« iz desk in bodeče žice med katoliškim in protestantovskim delom mesta, da bi onemogočili neprestane spopade in demonstracije, ki pa zaradi tega niso prenehali.

Mnogi ljudje na evropski celini se začudeno sprašujejo, kako je mogoče, da se dogajajo taki verski spopadi v tako napredni državi, kakor je Velika Britanija, kajti Severna Irsko je, kot znano, ena izmed avtonomnih dežel, ki sestavljajo Veliko Britanijo. Taki spopadi nas ne spravljajo v začudenje, če se dogajajo v Indiji, Pakistanu ali v Singapuru, nekaj zelo anahronističnega in odurnega pa so v državah na evropskem zahodu, ki so med drugim tudi zibelka miselnosti, ki oznanja v svetu versko toleranco. Taka toleranca je nekaj samo po sebi umevnega že v večjem delu zahodnega sveta in postaja naravna in razumljiva tudi že na drugih celinah. Zakaj ni tako na Severnem Irskem?

STVARI SO BOLJ ZAPLETENE

V resnici so stvari mnogo bolj zapletene. Poročanje tiskovnih agencij in časnikov iz Ulstra, kot imenujejo Angleži Severno Irsko, je tipičen primer brezbriznosti in ignorantstva sodobnega časnikarstva, ki se omejuje na poročanje o nekaj zunanjih dogodkih, ne da bi šlo problemom do dna in ne da bi jih sploh skušalo spoznati. Taki časnikarji vidijo samo spopade ali »napetosti«, ne pa tistega, kar jih povzroča. Zadovoljijo se s kakšno obrabljeno frazo. Tako je tudi v primeru Severne Irske, kjer v bistvu sploh ne gre za »protestante« in »katoličane«, ampak za politično in socialno napetost med dvema narodnostnima skupinama. Skupina, ki jo označuje površni mednarodni tisk in radio za »katoličane«, so Irci, ki so si kljub stoletni angleški osvojevalni in potujčevalni politiki in njenim pogosto zelo nasilnim metodam ohranili svojo irsko narodno zavest in katoliško vero. To so pravi domačini Severne Irske, potomci katoliškega irskega ljudstva, ki je prebivalo tam strnjeno, preden so si deželo podjarmili pred nekaj stoletji Angleži in si začeli prisvajati najboljše zemljo, dovažati svoje ljudi in potujčevati Irce, ki so prišli v njihovo oblast.

»Protestanti« pa niso drugega kot potomci nekdanjih angleških osvajavcev, vojakov, trgovcev in uradnikov, ki so prihajali iz Anglije in prinesli s seboj svojo protestantovsko vero, še v večji meri pa potomci potujčenih Ircev, ki so z narodno zavestjo izgubili tudi svojo katoliško vero in jezik. Irci na Severnem Irskem so namreč še vse do začetka preteklega stoletja govorili stari irski jezik keltskega izvora, kot vsa ostala Irsko. Toda pritisk angleške potujčevalne politike, bodisi politični, bodisi gospodarski in socialni, je bil tako močan, da so Irci skoro na vsem svojem otoku precej naglo opustili svoj jezik in začeli govoriti jezik svojih gospodarjev, angleško. Irščina se je ohranila le na otokih in v morskih zalivih na zahodni irski obali in danes ga govori, kot svoj pravi materni jezik, le še nekaj stotisoč ljudi, medtem ko je v ostali Irski republiki irščina si-

cer državni jezik, toda otroci se ga morajo učiti v šolah kot tuj jezik, kajti velika večina Ircev še vedno govori angleško.

GRE ZA POLITIČNI, NE ZA VERSKI BOJ

Ko je postala Irsko 1. 1921 neodvisna, si je Anglija obdržala Severno Irsko, ker so imeli tam politično večino (čeprav umetno) angleški naseljenci oziroma potujčeni Irci. Oboji pa so ne le zatirali podložne Irce, ampak so jih tudi sovražili. Znano je namreč, da je potujčenec hujši kot tujec. O tem vemo precej povedati tudi mi Slovenci. Ti potujčenci, potomci renegatov, ki so se odpovedali tako svoji narodnosti kot svoji veri, so danes najhujši in fanatično zagrizeni nasprotniki enakopravnosti katoliških in narodno zavednih Ircev na Severnem Irskem. Zaradi hudo krivičnega volilnega sistema, ki daje bogatim večje politične pravice in sorazmerno več zastopnikov v parlamentu kot revnim (ta volilni sistem je podoben tistemu, ki je veljal v preteklem stoletju v Avstriji) so Irci nujno v večni manjšini. Kakšna bi bila njihova dejanska politična moč v deželi in v parlamentu, če bi ne bilo tega krivičnega volilnega zakona, ni znano, vsekakor pa precej večja kot zdaj.

Gre torej za čisto politični, ne pa za »verski« boj. Vera služi samo kot »prepoznavni« znak, kot npr. med pravoslavni in katoličani v Jugoslaviji, toda znano je, da so pravoslavni Srbi, katoličani pa Hrvati, čeprav

je možno, da se ta dva pojma vedno ne krijeta, kot se tudi ne krijeta pojma protestant in Anglež, ter katoličan in Irec na Severnem Irskem.

K temu je treba dodati, da je končni politični cilj Ircev na Severnem Irskem združitve te dežele z njihovo matično državo Irsko republiko, protestanti, Angleži in potujčenci, pa hočejo ostati pri Angliji. V tem je bistvo spora na Severnem Irskem. Sedanji spopadi so torej pozna in strupena posledica brezobzirnega britanskega imperializma in potujčevanja irskega naroda — potujčevanja, ki se je menjavalo s pravim genocidom. Irsko bi imela danes vsaj 10 ali 12 milijonov prebivalcev, morda pa celo toliko kot Anglija, če bi ne bili Angleži pol tisočletja in več sistematično z orožjem in lakoto uničevali irskega naroda, ali pa ga prisilili v izseljevanje, da so si angleški plemiči in bogataši prilastali irsko zemljo.

—o—

ZENSKA PREDSEDNICA

V New Yorku se je zbrala v torek glavna skupščina Organizacije združenih narodov k 24. rednemu zasedanju. Kot prva točka so bile na sporedu volitve novega predsednika skupščine. Na to mesto so zastopniki držav članic soglasno izvolili gospo Angie Broks, ki je podpredsednica afriške republike Liberije. Nova predsednica najvišjega mednarodnega organa ima 41 let in je mati dveh otrok.

Broks je druga ženska, ki je dosegla to visoko mesto. Prva je bila leta 1953 Indijka Vijaya Pandit, sestra prvega indijskega ministra Pandit Nehruja.

Od nekdanj lepé so Slovenke slovele...

Tako bi lahko popravili Prešerna, ki je kot dober lokalpatriot — in seveda zato, ker je bil zaljubljen v Ljubljanko — omenil samo »Lublanke«. Nedvomno pa bi danes zapisal »Slovenke« namesto »Lublanke« in dal zasluženo priznanje celotnemu slovenskemu ženskemu svetu. Kajti lepe so ne le Ljubljanke, ampak Slovenke na sploh (seveda pa se najdejo tudi tu izjeme, ki potrjujejo pravilo). Znano je, da uživajo sloves izrednih lepotic dekleta iz Savinjske doline, visokorasla, plavolasna in plavooka (od tam se rekrutirajo tudi najboljše slovenske športnice); Prlečanke so znane po svojih lepih, krepkih, harmoničnih postavah in lepi polti, gorenjska in koroška dekleta so abčudovali tuji potopisci že v prejšnjih stoletjih, o naših Primorkah in Kraševkah pa se je letošnje poletje izrazil neki ameriški univerzitetni profesor, ki predava sicer suhoparno ekonomijo, da so to »čudovita dekleta« in po njegovem mnenju najlepše med Slovenkami. Iz njegovega glasu je zvenelo kar nekoliko obžalovanja, da jih ima že precej nad petdeset... Majhna anketa, ki smo jo letos izvedli med slovenskimi študenti, na obisku v Trstu, je pokazala, da so tudi oni mnenja, da so slovenska dekleta najlepša, čeprav so tudi Tržačanke na splošno čedne in elegantne.

Dejstva potrjujejo to mnenje. Medtem ko se le malokateri Slovenec poroči s tujko (pri nas na Tržaškem je takih mešanih zakonov zaradi tukajšnjih razmer nekoliko več), pa se tuji izredno radi poročajo s Slovenkami, pa naj gre za Dance, Nemce, Švicarje ali Francoze. Zelo radi se poročajo s Slovenkami (še posebno, ker imajo navadno čedno doto) tudi Italijani in »južni bratje«. Slovenska dekleta so bila ved-

no zelo obrajtna tudi kot služkinje v bogatih tujih družinah, od Dunaja do Egipta, in to ne samo zaradi svoje poštenosti, pridnosti in snažnosti, kajti pridna, poštena in snažna dekleta so se dobila tudi drugje, ampak tudi zaradi tega, ker so bila »zauber dekleta«, kot pravi slovenska ljudska pesem. Bogataši in imenitniki so pač v vseh časih rajši videli »zauber dekleta« okrog sebe. Znano je, da je bila tudi Hemingwayeva služkinja Slovenka, doma s Krasa, in menda še zdaj biva v njegovi hiši na Kubi ter varuje njegove rokopise. Po mnenju nekaterih tujih strokovnjakov za žensko lepoto

(Nadaljevanje na 8. strani)

Maksim Gaspari:

»Slovensko dekle«

Tržaškega

Ponovno zapostavljanje slovenskih profesorjev

Nerešeni problemi v zvezi s slovenskim šolstvom so spet v ospredju zanimanja slovenske javnosti. Ti problemi so postali zlasti aktualni sedaj, ko se bliža začetek novega šolskega leta.

Medtem ko se vpisovanje v naše šole redno in uspešno nadaljuje, se pa niso premaknili z mrtve točke nekateri drugi temeljni problemi v zvezi s srednjimi šolami. Med temi je že večkrat obljubljen in zagotovljen ustanovitev slovenske strokovne šole v Trstu, za katero še ni nobenih konkretnih izglede, da bo začela delovati z novim šolskim letom. Dalje ponovno ugotavljamo, da tudi položaj večine učnega osebja na slovenskih srednjih šolah ostaja še vedno neurejen, ker se ne izvajajo v prid slovenskih profesorjev zakonski predpisi kakor za italijanske šolnike. V mislih imamo predvsem takoimenovani zakon »Bellisario«, katerega ugodnosti so se poslužili že tisoči italijanskih profesorjev, a ga za slovenske šolnike pristojne oblasti nočejo aplicirati. V zvezi s tem je tesno povezan problem usposobljenosti izpitov za poučevanje na slovenskih šolah. Omenjene usposobljenostne izpite obljubljuje že več let. Letos so celo nekatere profesorje, ki imajo edini po italijanski zakonodaji možni državni usposobljenostni izpit za poučevanje slovenščine na državnih srednjih šolah in so na osnovi tega naslova že več let uspešno poučevali slovenščino in druge literarne predmete, izključili s prednostne lestvice.

Med prizadetimi so nekateri, ki so jih tukajšnje šolske oblasti v okviru italijansko-jugoslovanskega sporazuma poslale na študijsko izpopolnjevanje za pouk slovenskega jezika na univerzo v Ljubljano. Sedaj pa jim iste oblasti zanikajo pravico do poučevanja omenjenega predmeta. Slovenska javnost in pristojni krogi naj presodijo, ali je takšno ravnanje z našimi šolniki dosledno in socialno pravično. Do takšnih protislovij in absurdnosti prihaja prav zaradi neurejenega položaja slovenskega šolstva v Italiji. Spričo tega si razni podrejeni funk-

pil na pristojnih mestih. O tem ponovnem kratenju zakonito pridobljenih pravic je seznanil poleg prosvetnega ministra Ferrari-Agradija in tukajšnjega šolskega skrbnika še oba dela italijansko-jugoslovanske mešane komisije, sekretariat za prosveto in šolstvo SRS in nekatere člane parlamentarne komisije za šolstvo v Rimu.

Ker gre za važne načelne probleme slovenskega šolstva, bodo potrebni še nadaljnji koraki sindikata in drugih slovenskih organizacij za odpravo krivičnih, protislovnih in protizakonitih ukrepov. Vzporedno s tem bodo morali tudi prizadeti šolniki vztrajati pri zaščiti svojih zakonitih pravic in koristi ter jih uveljaviti, če bo potrebno, tudi na najvišjih pristojnih organih, kot je državni svet.

POPRAVEK

Kljub korekturi se je vrnila v naši zadnji številki v voščilo za poroko prof. Ninka Černica in gđc. Bože Pirc v Trstu neljuba pomena. Tiskarski skrat je spremenil ženino ime v Vinko, za kar se mu opravičujemo, mlademu paru, ki je zdaj na poročnem potovanju, pa želimo srečno vožnjo ne le na tem potovanju, ampak vse življenje. Uredništvo

VPISOVANJE V DRŽAVNI ZNANSTVENI LICEJ »FRANCE PREŠEREN« V TRSTU

Ravnateljstvo državnega znanstvenega liceja »Francè Prešeren« v Trstu javlja, da traja vpisovanje v vse razrede znanstvenega liceja, višje gimnazije in klasičnega liceja na Vrdelski cesti vsak dan od 10. do 12. ure do vključno 25. septembra 1969.

Odkritje spominske plošče dr. Dragu Marušiču

V nedeljo, 14. t. m., so v Opatjem selu na pobudo Kluba starih goriških študentov odkrili spominsko ploščo opajskemu rojaku in znanemu politiku dr. Dragu Marušiču. Slovesnost je začel predsednik Kluba Franc Gorkič, ki je na kratko spregovoril o pomenu odkrivanja spominskih plošč zaslužnim možem iz primorske preteklosti in o dr. Dragu Marušiču. Besedo je predal občinskemu odborniku Ivanu Zavadlavu, ki je ploščo odkril. Nato je predstavnik vaščanov sprejel spominsko ploščo v varstvo in oskrbo.

Osrednja točka slovesnosti je bil govor zgodovinarja in Marušičevega sobojevnika dr. Turka, ki je izčrpno govoril o njegovi življenjski poti in pomenu Marušičevega političnega delovanja za primorske in tudi ostale Slovence. Dr. Marušič se je rodil v Opatjem selu leta 1884. Gimnazijo je obiskoval v Gorici, pravo pa je študiral v Pragi. Kot mnogi drugi slovenski študentje se je preživljal sam z inštrukcijami. Po končanem študiju je nastopil službo kot odvetniški pripravnik v Gorici. V prvi svetovni vojni je bil poslan na rusko fronto, kjer je kmalu padel v ujetništvo. Kot jugoslovanski dobrovoljec je preko Bolgarije odšel v Srbijo, kjer se je boril proti Avstroogrski in s srbsko vojsko odšel v Albanijo. Kmalu je dobil stik z dr. Trumbičem in Jugoslovanskim odborom. Bil je poslan v

»KRAŠKI TEDEN« LEPO USPEL

V nedeljo, 14. t. m., se je zaključil »Kraški teden«, katerega osrednji dogodek je bila »kraška ohcet«, poroka, ko je v repentaborski cerkvi stopil pred oltar mlad slovenski par in si obljubil večno zvestobo. Zadruga »Naš Kras«, ki je že drugič dala pobudo za to prireditvev in jo s sodelovanjem številnih repentaborskih občanov tudi skoraj brezhibno izvedla, je gotovo dosegla svoj glavni namen. Posrečilo se ji je, da je obrnila pozornost široke javnosti na naš Kras, ki ni samo čudovita in edinstvena pokrajina, temveč tudi zemlja, na kateri živijo in delajo naši ljudje.

Prav je, da najširša javnost spozna Kras in njegove prebivavce, a prav tako važno je, da se tudi Kraševci sami, zlasti mladina, globlje seznanijo s svojo bogato preteklostjo in se potrudijo, da se v vsakdanjem življenju uveljavijo vse, kar je od te preteklosti plemenitega, in da se vse to tudi neokrnjeno preda zanamcem.

Prejeli smo:

MAŠA V KAPELICI NA KATINARI

Na žalost smo prepozno prejeli dopis s prošnjo, da bi objavili naznanilo o maši, ki je bila v nedeljo 14. t.m. v kapelici Kraljice miru na Katinari, za tridesetletnico graditve kapele. Taka nujna oznanila mora imeti uredništvo v rokah vsaj en dan pred izidom lista.

Uredništvo

SOLSKA OBVESTILA

Ravnateljstvo državne srednje šole »Fran Levstik« na Proseku sporoča, da je vpisovanje za šolsko leto 1969-70 vsak dan do vključno 25. septembra.

Ravnateljstvo državnega učiteljskega »A. M. Slomšek« v Trstu, ul. Caravaggio 4, obvešča, da so vpisovanja za šolsko leto 1969-70 vsak dan od 10. do 12. ure in se bodo zaključila 20. septembra. Informacije v tajništvu zavoda.

Izšel je
pesniški prvenec
mladega tržaškega avtorja

MARKO KRAVOS PESEM

Slovenski javnosti
ga bo predstavil avtor sam
v torek, 23. sept. ob 17.30

v tržaški knjigarni

T R S T - UL. SV. FRANČIŠKA, 20
Tel. 61-792

cionarji dovoljujejo samovoljno ukrepanje mimo pozitivnih državnih zakonskih predpisov.

V zvezi z navedenimi primeri zapostavljanja slovenskih šolnikov je odbor Sindikata slovenske šole v Trstu odločno nasto-

Združene države Amerike in tam zastopal koristi in stališča tega odbora. Sodeloval je tudi na pariški mirovni konferenci. Po prvi svetovni vojni je ostal v Ljubljani in postal celo ban dravske banovine. Z OF je sodeloval že od vsega začetka in je bil tudi član njenega Vrhovnega plenuma. Po sporazumu Tito - Šubašič je bil sprejet v jugoslovansko vlado v Londonu, po vojni pa je bil nekaj časa poštini minister. Dr. Turk je omenil tudi njegovo humano delovanje v Rdečem križu, kjer je v vodstvu zavzemal odgovorne položaje. Dr. Marušič je umrl v Ljubljani leta 1964.

Za dr. Turkom je govoril novogoriški župan Rudi Šimac, ki je poudaril, da so naši kraji, čeprav revni, dali Slovencem mnogo pomembnih mož, tako na političnem, gospodarskem in kulturnem področju. Otroci iz Opatjega sela in Mirna so recitali nekaj Gregorčičevih in Kosovelovih pesmi. Na slovesnosti je sodeloval tudi moški pevski zbor iz Mirna pod vodstvom Anteka Klančiča.

Velika množica domačinov in gostov je kljub dežju vztrajala na prireditvi ves čas. Otvoritvi plošče so prisostvovali tudi Marušičevi sorodniki iz Ljubljane in nekateri vidni predstavniki javnega življenja na Goriškem.

Štmaver

LUČ IN CESTA

Po štmaverskih zaselkih je vedno manj-kala dobra javna razsvetljava in sodobno urejena cesta iz Pevme preko potoka in strmega klanca v Štmaver.

Posebno po Koštabonu je bilo ponoči vse temno in še zlasti za pešce prav nevarno hoditi po že itak razdrapani cesti. Na petkovi seji pa je goriški občinski odbor vendarle sklenil, da se določi strošek treh milijonov 137 tisoč lir za ojačenje javne razsvetljave v tem okraju, ki tudi spada pod mestno občino.

Manjka pa še vedno prispevek za dobro ureditev ceste od Vinčicev skozi Koštabon. Vsake toliko nekaj popravljajo, a nikoli ne za prav, da bi bilo varno po njej voziti.

Turistično cesto Pevma - Štmaver so že nekoliko uredili. Strmi klanec in ovinki so pa še ostali. Za dokončno ureditev te ceste je mestni odbor sklenil potrošiti deset milijonov, kar naj bi bil zadnji znesek za to cesto, ki je po turistični zamisli tudi »cesta češenj in vina«.

NOVI REKTOR

Za novega rektorja v nadškofijskem semenišču je msgr. Cocolin imenoval dosedanjega oglejskega dekana msgr. Tunija.

Novi rektor, nasleduje semeniškemu vodji Fabbri, ki je vodil ta zavod skozi štirinajst let. Msgr. Enio Tuni se je rodil leta 1927 v Gorici. V mašnika je bil posvečen leta 1950. Dolgo let je bil stolni vikar v Gorici in semeniški profesor. Nato je šel v dušnopastirsko službo.

Mednarodna folklorna prireditev

Kljub jesenskem vremenu in v presledkih padajočemu dežju se je v nedeljo odvijala po goriških ulicah mednarodna folkloristična povorka. Nad dvajset tisoč oseb je gledalo pisani sprevid, ki je šel od trga Julija do Travnika.

Sprevid so odprli srednjeveško oblečeni trobentači, za njimi so pa šli zastopniki veterih mestnih okrajev, vsak s svojim praporom, priorji in njih damami. Sledil je voz iz prejšnjega stoletja z meščani s cilindri na glavi in z dekleti, ki so obsipale gledavce s cvetjem. Potem je prišel na vrsto srednjeveški dvor goriškega grofa Henrika II. in grofica Beatrica. Oba na krasnih konjih in v sijajnih fevdalnih oblekah, obdana s paži in oprodami.

V drugem delu sprevida so se razvrstile folklorne skupine, med temi tudi štiri iz Jugoslavije in razne godbe na pihala. Veliko pozornost so vzbujali godci iz Toblaha na Tirolskem, ki so pihali na godala, narejena iz rogovilastih lesenih korenin.

Ko so prihajale skupine na Travniki, so nudili zastavonoše iz Corija zanimiv prizor v zamahovanju in vihtenju praporov. Potem so goriški grof, grofica in veliki obrednik slovesno poklicali belgijskega poslanca in zastopnika Zveze evropskih občin Charlesa Nothomba in goriškega župana Martino na svoj oder. Tu

je odposlanec Evropske enotnosti izročil mestnemu županu častno zastavo Zveze v sinji barvi s krogom zlatih zvezd. V svojem govoru, deloma v italijanščini, je Nothomb poudaril važnost, delo in zasluge Gorice kot mesta med zahodom in vzhodom ter njen doprinos k evropski skupnosti. V znak zahvale mu izroča tudi to zastavo. Župan Martina je v zahvalnem govoru izvajal, da je tu obmejna zemlja, ki kliče vse sosedje k pristrčenemu sožitju v miru za boljšo bodočnost. Poudaril je, da hoče Gorica poglobiti sodelovanje s Koroško, z vsemi Slovenci in srednje evropskimi sosedi. Mesto, ki je bilo prej zaprto, se je sedaj na široko odprlo za kulturne, gospodarske in tudi politične izmenjave z vsemi.

Sledeči folklorni nastop je že pri prvi polovici, ko bi morale nastopiti slovenske skupine, prekinil močan dež. Gostje in oblastva so odšli k sprejemu na Grad. Zvečer so pa nastopile v napolnjeni telovadni dvorani folklorne skupine s plesi, petjem in glasbo.

Prireditelj v znamenju bratskega sožitja narodov je dosegla popoln uspeh kljub protivnim letakom nekaterih dolgolasev in kratkokrilk.

PEVSKE TEKME

Poročali smo že, da bo 19., 20. in 21. septembra v Gorici VIII. mednarodno tekmovanje pevskih zborov. Prireja ga v veliki telovadni dvorani goriško pevsko društvo »C. A. Seghizzi« pod pokroviteljstvom ministrstva za turizem deželne in občinske uprave ter goriške turistične ustanove.

Sporod je zelo obsežen. Zbori bodo tekmovali v šestih kategorijah. Nastopilo bo že v petek, 19. septembra, ob 16. uri osem zborov. Med temi tudi Komorni moški zbor iz Celja, ki ga vodi Egon Kunej; moški zbor »Srečko Kosovel« iz Ajdovščine, pod vodstvom Klavdija Koloina in »Jacopus Gallus« iz Trsta pod Vrabčevo taktirko. Zvečer ob 21. uri bo tekmovalo štirinajst zborov. Med temi mešani zbor »F. Prešeren« iz Celja, dirigent Goršič; ženski zbor »M. Pijade« iz Zagreba in mešani zbor »Koča Racina« iz Skopja.

V soboto se bodo tekme začele že ob 9. uri. Zvrstilo se bo kar 16 zborov. V tej skupini bo pel tudi moški zbor »Vasilij Mirk« s Proseka-Kontovela s pevovodjem Ignacijem Oto. Vsi ti pevski zbori morajo nastopiti z obvezno skladbo v latinščini in z dvema po svobodni izbi.

V soboto in nedeljo se pa bodo predstavili pevski zbori kategorije D, E, F s tremi skladbami na prostovoljno izbero. Tudi v skupini teh zborov bodo v soboto ob 16. uri na odru pevci in pevke iz Celja, Ajdovščine in Skopja. Zvečer ob 21. uri bo odlikovanje zmagovalnih zborov prvih treh kategorij in njihov koncert.

V nedeljo dopoldne ob 9.30 bo tekmovalo 13 zborov. Med njimi tudi pevski zbori iz Zagreba, Skopja in Celja. Popoldne ob 15.30 pa bomo poslušali 15 pevskih skupin, med katere so uvrščeni tudi naša zborja iz Trsta in Proseka.

Zvečer ob 21.30 bo sledilo odlikovanje zmagovalcev in njihov koncert.

Beneška Slovenija - Hanalška dolina

Trbiž

UJETI TURKI

V ponedeljek in torek so razburjali prebivalce Zabnic in Trbiža številni Turki, ki so se skušali prebiti preko italijansko-avstrijske meje. Turkov z ženami in otroki je bilo kar sedemdeset. Njih prigoda in preseljevanje, sta kar romantični, a obenem tudi žalostni, ker kažeta kako si ljudje še danes iščejo v tujini dela in kruha in kako izrabljajo brezvestneži njih žalostni položaj.

Skupina teh Turkov je že pred dnevi skušala priti v Avstrijo. Na meji so jih pa zavrnil. Reveži so pobrali svoje torbe in cule ter so se vrnili v Ljubljano. Tu so srečali nekega človeka — menda se piše Golja in je iz Trsta doma — ki se je zanimal za njih položaj. Domenili so se, da bo prepeljal vso skupino, za petdeset tisoč lir na glavo, v Koper in od tam dalje proti njih zaželenemu cilju. Res je neznanec prepeljal z ladjo sedem in petdeset Turkov do Benetk. Tu sta jih pa čakala še dva možaka. Po dolgih pogajanjih sta vsem vzela potne liste, češ da bosta poskrbela za skupen potni list in da jih bosta pri Trbižu spravila čez mejo in jim priskrbela delo. Za te usluge sta zahtevala in tudi prejela tri milijone lir.

In tako se je zgodilo, da se je vsa družba pripeljala v ponedeljek zvečer do Zabnic. S postaje so se vodniki in Turki napotili skozi Bartolov jarek proti meji. Čudno procesijo so seveda opazili orožniki in financarji in so jo blizu meje ustavili. V nočni temi se je pa devetintrideset osebam posrečilo zbežati. Osemnajst so jih orožniki odvedli v kasarniške celice. Proti jutru se je še trinajst ubež-

nikov prostovoljno prijavilo policiji. Šestindvajset jih je pa kljub noči in nalivu zginilo in jih sedaj iščejo avstrijski in italijanski orožniki.

Ujete Turke so pa odpravili v Videm, kjer bo kvestura vsakega zaslišala in jih spravila v begunsko taborišče v Padriče ali kam drugam. Tako se je prav žalostno končala odiseja modernega turškega »udora« v naše kraje.

Praprotno

ZA OBMEJNI PREHOD

Izmed beneško-slovenskih dolin je menda tista ob reki Idriji še najmanj razvita zlasti v turističnem oziru, čeprav nudi dosti naravnih tudi novi mejni prehodi, in sicer taki, ki slulepot in zanimivosti.

Za njen nadaljnji razvoj bi bili potrebni žijo vsem vrstam mejnih dovolilnic. Dosedaj obstaja mejni prehod pri Starem mlinu-Britofu, a je odprt samo za lastnike obmejnih prepustnic.

Postati pa bi moral mejni blok prve vrste, ki bi služil tudi za mednarodne prehode. V ta namen je praprotniški župan sklical občinski svet in je povabil tudi predstavnike jugoslovanskih obmejnih oblasti, da bi to vprašanje razčistili. Na sestanku so sklenili, da bodo predložili sklep za povzdigo tega bloka v prvo kategorijo mešani italijansko-jugoslovanski komisiji. Do prihodnje turistične sezone bo do tega menda že prišlo.

Saj letošnja, ako bi je bilo pri nas kaj, je že tako minila. Zadnji nalivi so tudi pri nas povzročili precej škode. Temperatura je padla in vreme se kaže že tako, kot da smo v jeseni.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Revija „Trieste“ o sodelovanju med tremi sosednimi deželami

Te dni je izšla nova, 87. številka revije »Trieste«. Uvodno razpravo je napisal Giovanni Vicario pod naslovom »Trije oporniki mostu proti Srednji Evropi«. V mislih ima tri sosedne dežele: Furlanijo - Julijsko Benečijo, Koroško in Slovenijo. V njih vidi tri regije, ki so postopno našle primerne in uspešne oblike svojega sodelovanja, kljub vsem začetnim političnim in gospodarskim težavam. Političnim zaradi nasprotstev med dunajsko in rimsko vlado glede znane manjšinskega problema nemškogovoreče manjšine v Južnem Tirolu, gospodarskim pa zaradi različnega gospodarskega sistema v Jugoslaviji.

Toda odkar je bila v jugoslovanskem gospodarskem sistemu opuščena praksa togega načrtovanja od zgoraj, so se te gospodarske težave zmanjšale. Giovanni Vicario precej obširno prikazuje razvoj dosedanjih odnosov med tremi sosednimi avtonomnimi deželami, pri čemer postavlja republiko Slovenijo popolnoma na isto raven z deželama Furlanijo - Julijsko Benečijo in Koroško, neglede na to, da je po svojem bistvu, v okviru Jugoslavije in kot državna tvorba slovenskega naroda, nekaj drugega kot zgolj upravno-avtonomni enoti Koroška in Furlanija-Julijska Benečija. To slovenskega bravca nekoliko moti, Vicario pa, ki gleda na stvari od zunaj in neprizadeto, presojajoč zgolj objektivna pravna in gospodarska dejstva, pa se seveda na ta čustva slovenskih bravcev ne more ozirati. Verjetno mu ta razlika niti ni prišla v zavest.

Mitja Volčič je objavil reportažo o Nennijevem obisku v Beogradu. Po znanih dogodkih v nekdanji enotni socialistični stranki in Nennijevem umiku iz vlade se zdi ta reportaža nekoliko zastarela in neaktualna, vendar ta vtis ni točen, kajti odnosi med državami niso odvisni zgolj od posameznih vladnih osebnosti in Nennijev obisk je nedvomno pomenil trajen prispevek k stalnemu boljšanju odnosov med obema sosednjima državama.

S posebnim zanimanjem bo verjetno vsakdo prebral daljšo razpravo Livia Poldinija o tem,

kako bi bilo treba z regulacijskim načrtom zagotoviti zeleni kraški pas okrog Trsta pred gradbeno povodnijo. Poldini daje v tem pogledu razne konkretne predloge, ki niso samo njegovi domisleki, ampak se opirajo na dosedanje izkušnje pri zaščiti narave in z urbanističnimi oziroma regulacijskimi načrti v Zahodni Nemčiji in drugje. Razpravo dopolnjujejo dokumentarne fotokrafije kraške pokrajine.

Guido Botteri je prispeval tokrat zelo zanimivo razpravo o dubrovniškem komediografu Marinu Držiču (z italijansko obliko njegovega imena Marino Darsa). Iz razprave vzemo marsikaj takega, česar doslej o Držiču nismo vedeli, na primer o njegovem nasprotovanju dubrovniškemu plemstvu in o nameri, da bi s pomočjo

florentinskega kneza Cosima dei Medici odpravil vladavino korumpiranega plemstva v Dubrovniku in ustanovil vladavino, v kateri bi bili zastopani tudi ljudski sloji in tujci, ki so se naselili v Dubrovniku. Cosimo pa ni niti odgovoril na njegova pisma. (Tržaško stalno gledališče bo izralo Držičevo komedijo »Dundo Maroje«).

Claudio Magris objavlja esej o značaju tržaške literature oziroma pisateljev. V tej številki sodeluje tudi znani mladinski aktivist in literat Rudi Rizman iz Ljubljane, s člankom »Intelektualci in politika«, ki pa je napisan nekoliko preveč abstraktno in v težkem slogu. Aulo Rubino je poslal reportažo o najnaprednejši južno-ameriški državi Čile. Angelo Ara piše o tem, kako je Trst pred sto leti reagiral na odprtje Sueškega prekopa, Egidio Babile pa poroča o neuspelem poskusu reforme upravnega aparata v naši deželi. Med kulturno kroniko in ocenami najdemo tudi daljšo oceno o novi knjigi Fulvia Tomizze »Drevo sanj«.

Nova zbirka novel Pavleta Zidarja

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je izšla nova zbirka novel Pavleta Zidarja. Zbirka ima naslov »Stanja« in vsebuje osemnajst novel. Nekatere so bile že objavljene v raznih revijah.

Pavle Zidar je danes najplodnejši slovenski pisatelj, kar ne pomeni samo, da največ objavlja, ampak da je tudi najbolj ustvarjalen. Njegova ustvarjalna umetniška moč s količino ne pojema, prej bi lahko rekli obratno, da mu namreč še le daje možnost, da izbruha iz sebe vse bogastvo motivov, idej, izkušenj in jezika, ki ga nosi v sebi, vse tisto, kar se je nabralo v njem in kar njegov duh preleva ter gnete v umetniške podobe.

Že naslov zbirke — »Stanja« — dokazuje, da je hotel Zidar s to zbirko novel prikazati neko osnovno duševno in čustveno razpoloženje ljudi okrog sebe, njihovo značilno ubranost na čas in probleme, ki jih ta prinaša s seboj. V tem smislu je Zidar pravi eksistencialistični pisatelj. Pri branju imamo občutek, da Zidar — razen v redkih izjemah — ne simpatizira z ljudmi, ki jih prikazuje in duševno razgalja v svojih novelah. Zanimajo ga zgolj kot pojavi in simptomi ali kot produkti dobe, kakor bi tudi lahko dejali. To so nesrečni, globoko nesrečni ljudje, ki pa se sami komaj zavedajo svoje nesreče. Zato pa jo tembolj čutijo. Njihovo življenje je nekam nesmiselno, neosveščeno, nezanimivo, vegetacijsko. Hkrati pa

so lokavi, preračunljivi in zlobni, kakor psi, ki so zaprti v pregradah zavoda za zaščito živali, kjer se na smrt dolgočasijo, presedajo drug drugemu in se zato za prazen nič spopadajo in grizejo med seboj.

To so zgodbe o ljudeh, ki nevoljno prenašajo svojo eksistenco, a se je ne morejo rešiti, ker so ujeti vanjo kot v zanko, zgodbe o prostitutkah, ki morajo hkrati služiti svoji državi kot vohunke; o upokojencih, katerih misli in duše so obtičale nekeje v preteklosti in živi naprej le še njegova požrešnost; o policajih — vohunih, ki so privandrali z daljnega balkanskega juga v »bratsko« Slovenijo in se zdaj počutijo v njej kot črv v siru; o bivših revolucionarjih, ki so postali upokojenci in vrtičkarji, s trebuhom in z mrežo za nakupovanje v roki, a jih še vedno žejajo po boju; o sestrah, ki so se imele kot majhne deklice rade, a se zdaj požrešno pretepajo zaradi dediščine in medsebojne mržnje; o polizobražencih in skoraj analfabetih, ki se delajo izobražence; o zdolgočasenih izobražencih, katerih duh melje na prazno kot mlin brez zrnja.

Nekaj pisateljeve simpatije čutimo le tam, kjer spregovori o dekletu, ki jo ženeta želja po ljubezni in nagon v fantovo naročje, ali ko govori o ljudeh, ki gledajo v obraz smrti in jo čakajo. Sploh bi mogli reči, da preveč vse te Zidarjeve novele duh po trohnohbi in smrti. Po trohnohbi mu vonja celo ljubezen, celo deklško telo.

Težko bi rekli, da bravca Zidarjev pesimizem in njegovo prikazovanje zadovoljita. Ne more mu pa odreči priznanja, da je kar najbolj iskren in da predstavljajo te njegove novele danes enega izmed vrhov slovenskega pripovedništva.

—0—

UMRL JE PISATELJ JANEZ PREPELUH

V torek zjutraj je bila v farni cerkvi na Opčinah maša zadušnica za umrlim pisateljem in dramatikom Janezom Prepeluhom, ki je prejšnji teden nenadno umrl, zadet od srčne kapi, na svojem delovnem mestu v San Franciscu. Na Opčinah biva njegova sestra s svojo družino.

Janez Prepeluh je dopolnil 31. maja letos ko-
maj 46 let. Doma je bil iz Ljubljane. Bil je sin znanega slovenskega socialističnega publicista in politika Prepeluha. V Trstu se je mudil v letih ob 1955 do 1957, ko je napisal za tukajšnje radijsko postajo večje število radijskih dram in novel, objavljal pa je tudi v »Mladiki«. Slovenski oder je uprizoril nekaj njegovih dram. Leta 1957 se je izselil v Združene države. Članek o njegovem literarnem delu, ki je za zdaj še rakropljeno, bomo objavili v prihodnji številki.

ČESTITAMO

V nedeljo sta se poročila v Mavhinjah prof. Maks Šah, znani prosvetni delavec, in prof. Jelka Terčon iz Mavhinj. Mnogo sreče jima želijo prijatelji. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Zbor slovenskih geografov

Od 12. do 14. septembra so se zbrali slovenski geografi na 8. zborovanje v Ravnah na Koroškem. Zborovanje je velikopotezno in s skrbno natančnostjo organiziralo Geografsko društvo Slovenije in Geografski inštitut ljubljanske univerze ob vodilnem sodelovanju univerzitetnih profesorjev in docentov Ilešiča, Klemenčiča, Savnika, Medveda, Gamsa ter drugih. Kongresa se je udeležilo 140 profesorjev in strokovnjakov.

Delo je potekalo v treh sekcijah: regionalna geografija, splošna geografija ter metodika in didaktika geografije.

Vse dopoldanske ure so pa bile izpolnjene s strokovnimi predavanji. Prvi dan je bilo govora o obmejni regiji slovenske Koroške. Naslednje dopoldne je pa bilo važno tudi za zamejske Slovence.

Vrstila so se predavanja in referati o socialno geografskih procesih v zamejstvu. Dr. Zwitter je govoril o koroških Slovencih. Profesor Rado Bednarik iz Gorice je predaval o socialno geografskih in etničnih procesih na Goriškem, na Krasu in v Beneški Sloveniji s posebnim poudarkom na emigra-

cijske in migracijske tokove. Franc Mlajč iz Trsta je imel referat o Kanalski dolini in spremembah v sestavi njenega prebivalstva. Dodatno je referiral še dr. Pahor iz Trsta o strukturi tržaškega prebivalstva; prof. Olas pa še o Porabju.

To predavanje in referati so zbudili med udeleženci izredno zanimanje in tudi praktične sklepe za temeljito proučevanje in spoznavanje slovenskih zamejskih problemov. Znanstvene ugotovitve naj bi bile v prihodnje temeljna podlaga za medsebojne odnose naše etnične skupine z matičnim narodom in tudi za pravilno in življenjsko sožitje obeh sosednih držav. Prav v tem prvem temeljitejšem proučevanju strokovnjakov o problemih zamejskih Slovencev v Italiji, Avstriji in Madžarski je izredna pomembnost tega zelo dobro uspelega osmega geografskega kongresa.

Med zborovanji je bila tudi otvoritev Zemljepisnega muzeja, geografskih knjig in učbenikov, številne praktične ekskurzije ter gostoljubni sprejemi občinskih uprav Mežiške doline.

Sodobno kmetijstvo

PRIPRAVE ZA TRGATEV

VRENJE

Zdrozgano grozdje stisnemo v stiskalnicah. Zdrozgano belo grozdje navadno brez robkanja čimprej, robkano in zdrozgano črno grozdje pa stiskamo šele potem, ko je krajši ali daljši čas vrelo na tropu. Vrenje, ki predstavlja pretvarjanje sladkorja v alkohol, izvajamo za rdeča in bela vina različno. Barvilo rdečih in modrih grozdnih sort je v glavnem v jagodnih kožicah. To barvilo se v vodi slabo topi, močno se pa topi v alkoholu. Zato morajo črne sorte grozdja vreti vsaj nekaj časa na tropu (na tropinah), če hočemo imeti lepo rdečo ali črno vino.

Vrenje naj traja 3 do 4 dni, tudi 5 dni, pač glede na to, kakšno črnino želimo imeti. Med tem moramo vsakih 8 ur potisniti droz-

go v kadi pod tekočino mošta, da nam vrhnji del drozge (klobuk) ne gleda iz mošta, ker bi se na njej hitro naselile očetne glivice, ki povzročajo cik. Po tem času odtočimo tekočino v zmerno zažveplani sod (1 azbestni trak na 3 hl), preostalo drozgo pa stisnemo in prašeneč dolijemo š drugemu moštu.

Ker so tudi aromatične snovi zelo kakovostnih belih sort grozdja predvsem v jagodni kožici, je priporočljivo, da pustimo bele kakovostne sorte (iz zrobnanega grozdja) vsaj 24 ur na tropu. Mošt iz nezrobnanega grozdja pa pustimo vreti samo malo časa, od 12 do 14 ur.

—0—

NAŠA VOŠČILA

Časnikar g. Sergej Pahor in njegova žena Licia sta dobila krepkega sinčka, ki je dobil lepo ime Štefan. Staršema naše pristržne čestitke, malemu Štefanu pa na življenjsko pot najlepša voščila.

Uredništvo

ŠPORTNI TEDEN V ŠTEVERJANU

ODBOJKA:

V priredbi športnega združenja Brda so bile tekme v dvorani župnijskega doma. Zmagala je pi BRITOVCEV. Za Končarje so igrali: Simo ekipa KONČARJEV z rezultatom 3:2 proti ekipi Komjanc, Ivan Maraž, Miljan Maraž, Marjan Terpin, Robert Beretta in Mirko Humar.

NAMIZNI TENIS:

Ženske
1. Agata Komjanc, 2. Ida Komjanc.

Moški:
1. Edvard Hlede, 2. Rinaldo Dornik, 3. Simon Robert Beretta Komjanc, 4. Rihard Komjanc, 5. Ivan Maraž, 6.

Ekipa moški:
1. Terpin - Maraž, 2. Hlede - Dornik, 3. Komjanc - Beretta.

STRELJANJE:

Tekmovanje je bilo zelo navdušeno, saj je tekmovalo preko šestdeset tekmovalcev:

Otroci:
1. Marij Beeciu, 2. Darjo Jakin, 3. Aleš Srebrnič.

Ženske:
1. Lilijana Hlede, 2. Jolanda Komic, 3. Alenka Komic, 4. Nada Skorjanc, 5. Avgusta Gravnar, 6. Agata Komjanc.

Moški:
1. Marjan Terpin, 2. Edvard Hlede, 3. Domenco Procacci, 4. Luigi Madotto, 5. Miljan Maraž, 6. Drago Komjanc.

Ekipa moški:
1. Hladnik - Hlede A., Hlede E., 2. Macus - Fattore - Rosso, 3. Maraž M. - Maraž I. - Terpin, 4. Vogric L. - Klanjšček - Drago Komjanc.

ATLETIKA:

Otroci:
Met krogle: 1. David Pintar, 2. Marko Skorjanc, 3. Stanko Skorjanc.

Tek 50 m.: 1. Kazimir Černic, 2. Franko Hlede, 3. Darjo Jakin.

Naraščajniki:
Skok v višino: 1. Klavdij Croselli 1,20, 2. Rinaldo Dornik 1,15, 3. Pavel Srebrnič 1,15.
Skok v daljino: 1. Klavdij Fattore 3,99, Klavdij Croselli 3,78, 3. Ivan Mužič 2,97.
Met krogle: 1. Rinaldo Dornik, 2. Darjo Jakin, 3. Marij Becciu.

Ženske:
Tek 60 m.:
Tek 60 m.: 1. Rosana Komjanc, 2. Elizabeta Komjanc, 3. Silva Pintar.

Mladinci:
Skok v višino: 1. Nevio Bulfoni 1,43, 2. Aldo Macus 1,40, 3. Bruno Hlede 1,35.

Mladinke:
1. Agata Komjanc 1,30, 2. Ida Komjanc 1,25, 3. Nada Skorjanc 1,20

Skok v daljino: 1. Simon Komjanc 5,20, 2. Bruno Hlede 4,90, 3. Aldo Macus 4,82.

1. Marjanka Srebrnič 3,90, 2. Ida Komjanc 3,50, 3. Nada Skorjanc 3,30.

Met krogle: 1. Simon Komjanc 11,69, 2. Boris Lutman 11,53, 3. Nevio Bulfoni 10,90.

1. Agata Komjanc 7,20, 2. Jolanda Komic 6,90, 3. Marta Komic 6,85.

Prejšnjo nedeljo zvečer je bila na vrsti štafeta z baklami. V ženski konkurenci je zmagala ekipa Dolenjega konca sestavljena s sledečimi atletinjami: Agata Komjanc, Iga, Rosana in Elisabeta.

Prav tako so v moški konkurenci zmagali tekmovalci Dolenjega konca: Ivan Maraž, Robert Beretta, Aleš Pintar in Albert Skorjanc. Sledita ekipi Britofa in Sovence.

Po štafeti je bila v veliki dvorani župnijskega doma kulturna prireditev in nagrajevanje. Prišlo je za to priliko veliko občinstva, kakor ni nihče pričakoval. Za kulturni spored so poskrbeli ansambel JANA iz Števerjana, ansambel MINIPE iz Gorice in števerjanski skavti. Med dalje, spominske diplome in pokale, ki so jih darovali pokrajinska uprava, turistični pokrajinski urad, športna zveza CONI, števerjanska fš, so razdelili podžupan iz Števerjana Terpin ter občina, društvo SEDEJ in tvrška Mattioni cafo-odbornik Hadrijan Koršič, športni izvedenec prof. Kranner in predsednik goriškega slovenskega športnega združenja Olimpija, dr. Ivan Černic. Priložnostni govor je imel podpredsednik športnega združenja BRDA, Boris Hladnik.

To je bil res praznik mladine, ki je žel tak uspeh, kakršnega ni nihče pričakoval. Ves teden so se zvrstile navdušene borbe. In ves teden so Števerjanci sledili. Prav djestvo, da je bilo občinstvo zmeraj tako številno, je vplivalo na prelep uspeh tega prvega števerjanskega športnega tedna.

Zadnjič smo pisali, da je kakovost in dobrota vsakoletnega vinskega pridelka odvisna od mnogih okolnosti, od katerih smo posebej osvetlili pomen prave stopnje zrelosti, ki naj ga ima grozdje ob trgatvi in ponovili zahtevo, da se vinski posodi posveti kar največ pozornosti. Danes se pa želimo ustavititi nekoliko ob kletarstvu.

KLETARJENJE SE ZAČNE ŽE PRI TRGATVI

Pobrano grozdje pred stiskanjem mečkajo. To začno opravljati že tedaj, ko ga sipajo v kadi, posebno če ga morajo dovažati bolj daleč. Drozgajo ga zato, da bi ga čimveč spravili v kadi. Seveda pa začne tako zdrozgano grozdje hitro kipeti. Prvo fazo kletarjenja predstavlja že trgatve sama. Okužbe se začno razširjati že v nepovsem čisti posodi. Najbolje je, če pride grozdje v klet nezmečkano. Jagoda ima namreč kožico, na kateri se nahajajo glivice kvasnice in bakterije. Pri zmečkanem oz. zdrozganem grozdju se te hitro razmnože, kar ima za posledico, da se okuži tudi mošt. Koristne kvasnice porabijo manj sladkorja ter proizvedejo manj očetne kisline.

ŽVEPLO V KLETARSTVU

Brez žvepla ne gre. Dati ga je treba že na grozdje v kadeh, da se preprečijo okužbe. Uporabiti ga je treba, preden stopi mošt v fermentacijo. Ni se treba bati uporabe žvepla; duh po žveplu izgine popolnoma že pri spontanem vrenju. Žveplo (kalijev metabisulfit in sorodni proizvodi) ovira bakterije in škodljive kvasnice ter omogoča razvoj koristnih glivic. Žveplo je treba torej dajati v prvi fazi. S kalijevim metabisulfitom vežemo raztopljeni kisik in izločimo ali preprečimo delovanje vseh drobnoživk, ki potrebujejo kisika.

ROBKANJE GROZDJIA

Če hočemo pridobiti specialno vino, moramo odstraniti jagode od pecljev. To opravilo imenujemo robkanje, ki ga dandanes izvedemo z robkalnimi stroji. V primeru, da bi še kdo robkal na roke, je potrebno uporabljati nalašč za to pripravljene mreže, ki pa ne smejo biti iz kositra, pa tudi ne iz železa ali cinka. Železne ali cinkaste mreže kmalu uniči kislina, ki je v moštu. Povrh pa taka mreža škoduje vinu. Mreže morajo biti bakrene ali iz motvoza. Stroji naj pa bodo taki, da bomo lahko robkali in mastili hkrati.

DDT je nevaren zdravju

Že dolgo beremo o škodljivosti nekaterih protizajedavskih sredstev, vendar ostajajo le ta še naprej v prodaji. Da bi se zavarovali pred posledicami, ki jih povzročata uživanje hrane, v kateri so ostanki škodljivih sredstev, izvajajo Američani natančno nadzorstvo nad uvoženo hrano. Tako so nedavno v New Yorku ustavili 500 ton uvoženega sira na zahtevo Zvezne ustanove za nadziranje hrane. Njeni nadzorniki so namreč ugotovili v nekaterih uvoženih sirih previsok odstotek škodljivih snovi, ki izvirajo iz DDT ali DDT-ju podobnih sredstev. Vrednost ustavljenega sira znaša okoli 2 milijona in pol dolarjev, kar odgovarja eni milijardi in pol lir. Pred-

stavniki uvoznikov so sicer izrazili sum, da je odločitev nadzornega organa sad pritiskovki ga izvajajo na zvezno vlado ameriški proizvajalci sira. Vodstvo omenjenega nadzornega organa pa je odgovorilo, da pregledujejo tako uvoženi kot domači sir in da pač ustavijo tiste pošiljke, pri katerih ugotovijo prisotnost škodljivih sredstev. To naredijo takrat, ko delež škodljivih insekticidov presega 1 gr na tri tone sira. Glede izvora insekticidov v siru pa domnevajo, da prihaja ta ali skozi kožo živali, ki jih škropijo z insekticidi ali pa da le ti pridejo v živalski organizem preko okužene krme.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

11. SLOVENSKE ŠPORTNE IGRE

V plavanju ekipna zmaga Sokola

Kot vedno doslej so tudi letos plavalci in plavalke nabrežinskega Sokola zagotovili svojim barvam ekipno zmago. Vendar še nikoli se niso morali tako potruditi. Oopenski Polet jih je namreč do konca temeljito ogrožal in le po tekmovalstvu štafet je dokončno klonil.

Tekmovalcev je bilo letos manj kot predvideno, zaradi česar je bilo precej zastojev.

Zmagovalci letošnjih SSI v posameznih disciplinah so naslednji:

33 m del. moški: *Blažič* (Sokol)
 33 m prosto, naraščajnice: *Mahne* (Cankar)
 33 h prosto naraščajniki: *Cej* (Breg)
 33 m prsno mladince: *Jazbec* (Polet)
 33 m prsno ženske: *Kodrič* (Cankar)
 66 m prsno člani: *Starec* (Barkovlje)
 6 mm hrbtno moški: *Jazbec* (Polet)
 33 m prosto mladinke: *Jazbec* (Polet)
 33 m prosto mladinci: *Jazbec* (Polet)
 33 m prosto ženske: *Kovič* (Cankar)
 66 m prosto moški: *Blažič* (Sokol)
 Štafeta 4x66 prsno moški: *Sokol A*
 Štafeta 4x33 m mešano ženske: *Sokol*
 Štafeta 4x33 m mešano moški: *Sokol A*

Od vseh plavalcev sta se najbolj izkazala *Branko Jazbec* iz Rojana, ki je plaval za openski Polet, in *Franko Blažič* iz Nabrežine. Med plavalkami pa je bila gotovo najboljša članica šentjakobskega Cankarja *Laura Kovic*.

Iz Gorloe

VPISOVANJE V OSNOVNE ŠOLE

Vpisovanje v vse slovenske osnovne šole goriškega in doberdobskega učnega okrožja bo od 22. do 27. septembra v dopoldanskem času od 9. do 12. ure. V prvi razred se morajo vpisati otroci, ki so rojeni leta 1963. Starši otrok za prvi razred morajo predložiti spričevalo o cepljenjih.

Stojan Udovič prvi v metu kopja

Preteklo nedeljo je tržaški CSI organiziral na tržaškem stadionu pokrajinsko atletsko tekmovalstvo za dečke, mladince in člane.

Med mladinci se je odlično izkazal Borovec *Stojan Udovič*, ki je zagnal kopje 50,73 m daleč in s tem tudi zmagal. V isti panogi je *Lucijan Čadek* zasedel peto mesto. *Borut Kodrič* je prvič tekmoval v teku na 400 m in dosegel čas 59"5, s čimer se je uvrstil na osmo mesto.

Bolj številna je bila slovenska ženska ekipa. Najbolj je presenetila *Loredana Kralj*, ki je v metu krogle z značko 7,79 m dosegla odlično drugo mesto. *Evelina Jeza* je tekla 60 m v dobrem času 9"9, *Suzy Gustin* pa nekoliko slabše v času 10"4. V daljino sta zadovoljivo skakali *Patricija Krevatin* in *Rosana Sosič*.

Od nekdanj lepé so Slovenke slovele...

(Nadaljevanje s 3. strani)

je značilna poteza slovenske ženske lepote nekaka mirna uravnovešenost.

Po vsem tem se niti ni čuditi, če je bila Slovenka letos izvoljena za »miss Evropo«, najlepše dekle Evrope, in to kot prva Slovenka, ki se je sploh kdaj udeležila tega tekmovanja. Prejšnjo nedeljo pa je doživela lepota slovenskih deklet novo veliko mednarodno priznanje. Sedemnajstletna dijakinja *Zdenka Marn* iz Ljubljane je bila na tekmovanju za najlepšo filmsko lepoticu Evrope (miss Cinema Europa) v Cesenatico izbrana za eno izmed treh najlepših na tekmovanju. Ves čas je bila med favoritnjami, in časniki nekaterih velikih italijanskih dnevnikov (npr. «Corriere della Sera» dne 7. t.m.) so pisali, da je ravno njen obraz najzanimivejši. Vendar je bilo prvo mesto prisojeno neki 16—letni Francozinji, verjetno bolj iz diplomatskih razlogov, ker ga niso mogli prisoditi Italijanki, če pa bi ga Slovenki, bi bila zamera prevelika. Tako sta bili Italijanka in Slovenka izbrani za »častni družici« zmagovalke in sta bili tudi nagrajeni vsaka z zlato plaketo v vrednosti 100.000 lir. Kolikor vemo, je tudi to prvič, da se je kako slovensko dekle udeležilo takega tekmovanja.

Slovenski fantje torej nič ne tvegajo, če se poročijo s slovenskim dekletom. Naj se še toliko ozirajo po drugih, lepšo bi težko dobili...

Izključeno tudi ni, da je ravno lepota slovenskih deklet (in seveda tudi fantov, da ne bomo krivični) eden izmed tistih vzrokov, da si hočejo Slovence vsi asimilirati, od Nemcev in Italijanov do nekdanjih oznanjevalcev »jugoslovanstva«.

Medtem ko se morajo Črnici in ponekod tudi Judje na vse kriplje boriti »za integracijo«, je naš slovenski problem ravno v tem, da se take nezaželjene »integracije« po naših sosedih otepamo. V bistvu pa ta neprestana težnja, da bi nas asimilirali in nas vključili v svoje narodno občestvo in v svojo raso, pomeni za Slovence in posebno seveda za Slovenke neko priznanje, ki ni treba, da vzbuja v Slovencih manjvrednostni kompleks, prej obratno...

Medtem ko se morajo Črnici in ponekod tudi Judje na vse kriplje boriti »za integracijo«, je naš slovenski problem ravno v tem, da se take nezaželjene »integracije« po naših sosedih otepamo. V bistvu pa ta neprestana težnja, da bi nas asimilirali in nas vključili v svoje narodno občestvo in v svojo raso, pomeni za Slovence in posebno seveda za Slovenke neko priznanje, ki ni treba, da vzbuja v Slovencih manjvrednostni kompleks, prej obratno...

F.J. * 2 S M R T V POMLADI

»Ne vem, pa bova že zvedela. Pri tebi gre gotovo za pomoto.«

V levi roki je bilo težko nositi kovček, ker je držal močno rezal v roke. Zato ga je Tine večkrat postavil na tla, da se mu je roka odpočila. Kovček je bil starinski, spleten iz olupljenih vrbovih šib. Nekdaj je bil materin, kupila si ga je bila, ko je bila še služkinja v Gradcu, mnogo prej, ko je bil on rojen. Odstopila mu ga je, ko je odhajal v bogoslovje. Še nikoli se mu ni zdel tako težak.

»Preveč knjig imam v njem,« je rekel, ko ga je spet postavil na tla. Trebušasti policist v uniformi in suhi civilist sta godrnjala zaradi teh počitkov; tretji policist se je bil že kar od vrat Kosovega stanovanja nekam izgubil.

Kos se je ponudil, da bi se menjavala pri nošenju kovčka, tembolj ker je imel on desno roko prosto, je rekel. Toda Tine ni hotel. Pljunil si je v razbolelo dlan in spet pograbil kovček. Končno so le prišli do glavne policije.

Odpeljali so ju v neko pisarno v prvem nadstropju, kjer jima je civilist odklenil sponse, nato pa odšel iz sobe. Pri njima je ostal rejeni policaj v uniformi.

Morala sta dolgo čakati. Minevale so ure. Zdaj pa zdaj je prišel v sobo kak civilist ali po-

licaj v uniformi, vrgel pogled nanju in spet odšel. Tinetova zapetna ura je kazala že blizu deset, ko se je končno vrnil oni civilist in odpeljal Kosa s seboj.

Ko se je vrnil, je bil videti zaskrbljen.

»Zdaj ste vi na vrsti,« je pomignil civilist Tinetu. Odpeljal ga je na drug konec hodnika, naglo odprl neka vrata — na njih je bila tablica z imenom, a Tine ga ni utegnil prebrati — in ga odzadaj porinil v veliko sobo z dvema oknom. Za veliko pisalno mizo je sedel gladko obrit, na prečo počesan sivolas človek ozkega obraza v civilni obleki, zraven njega pa dva policijska funkcionarja v uniformah. Civilist, ki je privedel Tineta, je ostal blizu vrat.

Tine je počasi stopil proti mizi. Vsi so upirali oči vanj. Bilo mu je neprijetno in moral si je prikljicati v zavest, da ni ničesar kriv. Iz okvira na steni, ga je gledal skozi očala brez okvirov kralj Aleksandar. Z okvira je še vedno visel črn trak.

»Kdo ste?« je vprašal oni za mizo.

Tine Mlakar.«

»Poklic?«

»Student.«

»Imate dokumente?«

»Imam.«

»Pokažite jih!«

Tine je potegnil legitimacijo iz notranjega žepa suknjiča in jo podal onemu za mizo. Pazljivo si jo je začel ogledovati.

»Ste to vi? Tu ste fotografirani v bogoslovni obleki.«

»Do letos sem študiral bogoslovje. Tu v Mariboru. Dve leti.«

»Kaj ste delali pri Kosu?«

»Začasno sem stanoval pri njem, ker nisem imel denarja, da bi si najel sobo kje drugje.«

»Zakaj ravno pri njem?«

»Ker je bil v gimnaziji moj sošolec in ker sva bila prijatelja. V Mariboru ne poznam nikogar drugega, ki bi bil pripravljen, da me vzame brez denarja na stanovanje.«

»Zakaj pa ste morali bivati prav v Mariboru. Zakaj niste ostali doma? Saj zdaj so vendar počitnice. Ali nimate doma nikogar?«

Tinetu je bilo neprijetno, da bi moral pripovedovati vsem tem nezaupnim ljudem svojo zgodbo in materino zamero, ker je izstopil iz bogoslovja. A videl je, da ne gre drugače. Skušal je biti čimbolj kratek in stvaren.

»Ali niste vedeli, da je Kos komunist?« ga je vprašal oni za mizo, ko je končal.

»Nisem vedel,« je rekel Tine. »A po tem ga tudi nisem vprašal. Do mene sta se pokazala on in njegova žena samo prijatelja.«

»Niste nikoli govorili z njim o komunizmu in o komunističnem delovanju ter o njihovi organizaciji?«

»Nikoli.«

(dalje)